

№3 БАСПАСӨЗ РЕЛИЗИ

2016 жылдың қорытындылары

2017 жылғы 31 қаңтар

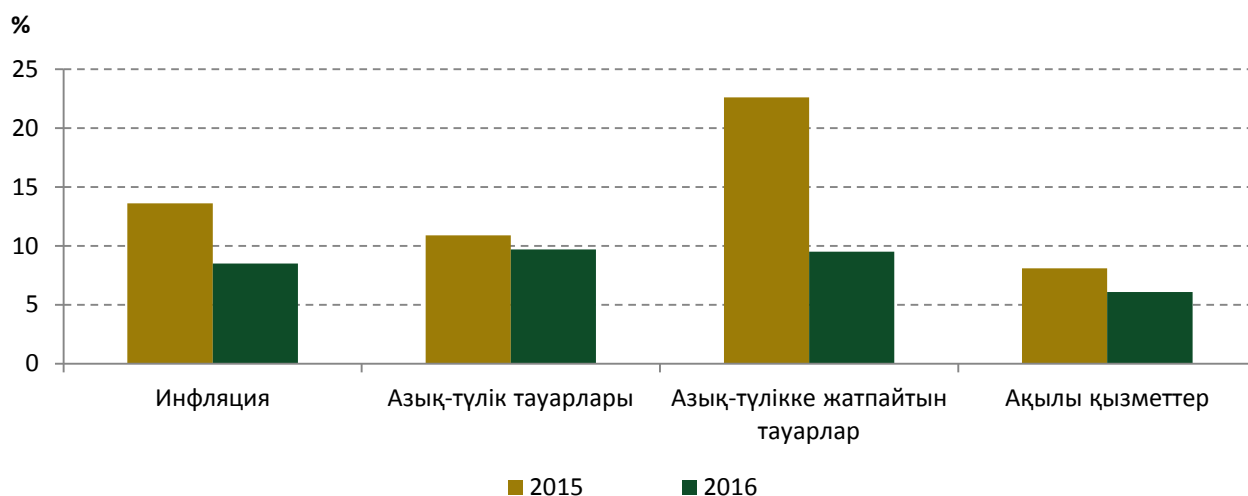
Алматы қ.

1. 2016 жылғы инфляция және инфляциялық күтулер

Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің ресми деректері бойынша 2016 жылдың қорытындысы бойынша инфляция 8,5% деңгейінде қалыптасты, бұл тұтастай алғанда Ұлттық Банктің бағаларына сәйкес келеді. Инфляцияның нысаналы бағдардан аздап асып кетуі 2016 жылғы 4-тоқсанда жекелеген тауарлар бағасының қысқамерзімді сипаттағы өзгеруімен байланысты болды. Жыл бойы инфляциялық процестердің баяулауы және айырбастау бағамын елдегі бағалар деңгейіне ауыстыру әсерінің біртіндеп теңесуі байқалды.

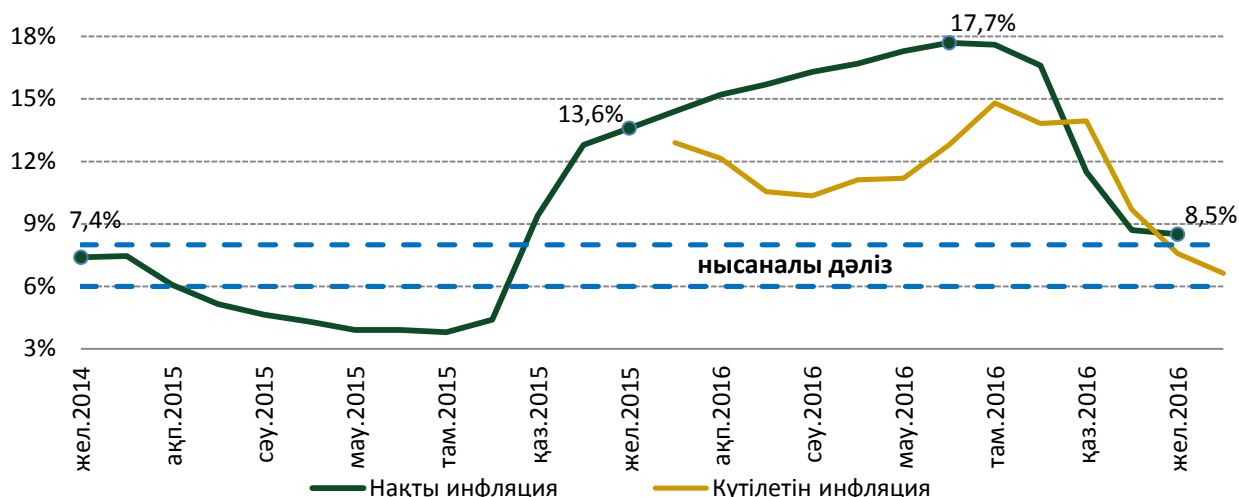
Инфляция құрылымында азық-түлік тауарлары бағасының 9,7%-ға (2015 ж. – 10,9%-ға) артуы инфляцияға ең көп үлес қосты. Азық-түлікке жатпайтын тауарлар бағасы 9,5%-ға көтерілді, бұл өткен жылдың көрсеткіштерінен (22,6%) айтарлықтай төмен. Ақылы қызметтер бір жылда 6,1%-ға қымбаттады.

2015 және 2016 жылдардағы инфляция және оның негізгі топтары

Кәсіпорындардың және халықтың инфляциялық күтулерін бағалау мақсатында Ұлттық Банк зерттеулер жүргізеді. Кәсіпорындарға пікіртерім жүргізу кезінде шикізат, өндірілетін өнім бағасына қатысты күтулер бағаланады. Халыққа пікіртерім жүргізу кезінде халықтың түрлі топтарындағы инфляциялық күтулердің қалай өзгеріп жатқандығы бағаланады және халықтың қалыптасқан күтулері сандық тұрғыдан бағаланады.

Жылдық көрсеткішпен алғандағы нақты және күтілетін инфляция

Осылайша, 2016 жылдың соңына қарай инфляция қарқыны бір таңбалы цифрға дейін баяулап, инфляциялық күтулер төмендеді.

2. 2016 жылғы халықаралық резервтер (жедел деректер) және ақша агрегаттары

Жедел деректер бойынша 2016 жылы Ұлттық Банктің жалпы халықаралық резервтері 29,8 млрд. АҚШ долларына дейін 6,8%-ға ұлғайды. Ұлттық қордың активтері 2016 жылы 3,7%-ға төмендеп, 61,0 млрд. АҚШ долларын құрады.

Тұтастай алғанда, елдің халықаралық резервтері Ұлттық қордың активтерін қоса алғанда жедел деректер бойынша 2016 жылы 90,8 млрд. АҚШ долларына дейін 0,5%-ға азайды.

Халықаралық резервтер және Ұлттық қордың валюталық бөлігі

Ақша базасы 2016 жылы 8,7%-ға кеңейіп, 5 162,2 млрд. теңгені құрады, айналыстағы қолма-қол ақша мен теңгедегі барлық ағымдағы шот кіретін М1 ақша агрегаты 4 603 млрд. теңгеге дейін 51,8%-ға кеңейді. Қолма-қол ақша мен теңгедегі барлық ағымдағы және мерзімді шот, сондай-ақ шетел валютасындағы ағымдары шоттар кіретін М2 ақша агрегаты 12 590 млрд. теңгеге дейін 46,4%-ға кеңейді.

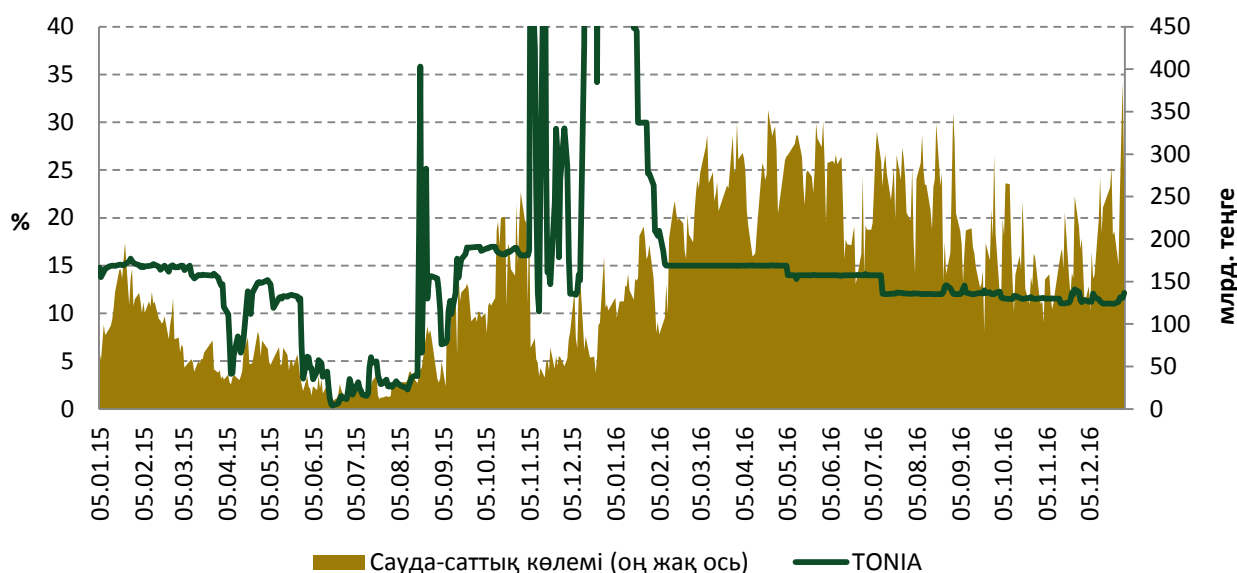
Ақша массасы 15,7%-ға ұлғайып, 19 912,6 млрд. теңгені құрады. Оның құрылымында айналыстағы ақша 41,4%-ға өсіп, 1 748,6 млрд. теңгеге жетті, банк жүйесіндегі депозиттердің көлемі 18 163,8 млрд. теңгеге дейін 13,7%-ға ұлғайды.

Экономикадағы ақша ұсынысының байқалып отырған өсуі теңгедегі бөлік есебінен болып отыр. Белгілі бір аралығы бар ақша ұсынысының өсуі экономиканы кредиттеудің кеңеюіне себепші болады.

3. 2016 жылғы ақша нарығы

2016 жылы автоматты РЕПО нарығындағы сауда-саттықтың жалпы көлемі 2015 жылмен салыстырғанда 2,5 есе өсіп, 56,8 трлн. теңге болды. 1 күндік операциялар бойынша сауда-саттықтың РЕПО сауда-саттықтың жалпы көлеміндегі үлесі 95,7%-ды құрады. 1 күндік РЕПО операциялары бойынша орташа алынған мөлшерлеме 2015 жылғы 19,14%-дан 2016 жылғы 14,85%-ға дейін төмендеді. Бұл ретте ақша нарығының мөлшерлемесі базалық мөлшерлеменің пайыздық дәлізі ішінде қалыптасты, ол 2016 жылғы ақпандағы 17%-дан қарашадағы 12%-ға дейін төмендеді.

1 күндік РЕПО бойынша сауда-саттық көлемі және TONIA мөлшерлемесі

4. 2016 жылғы валюта нарығы

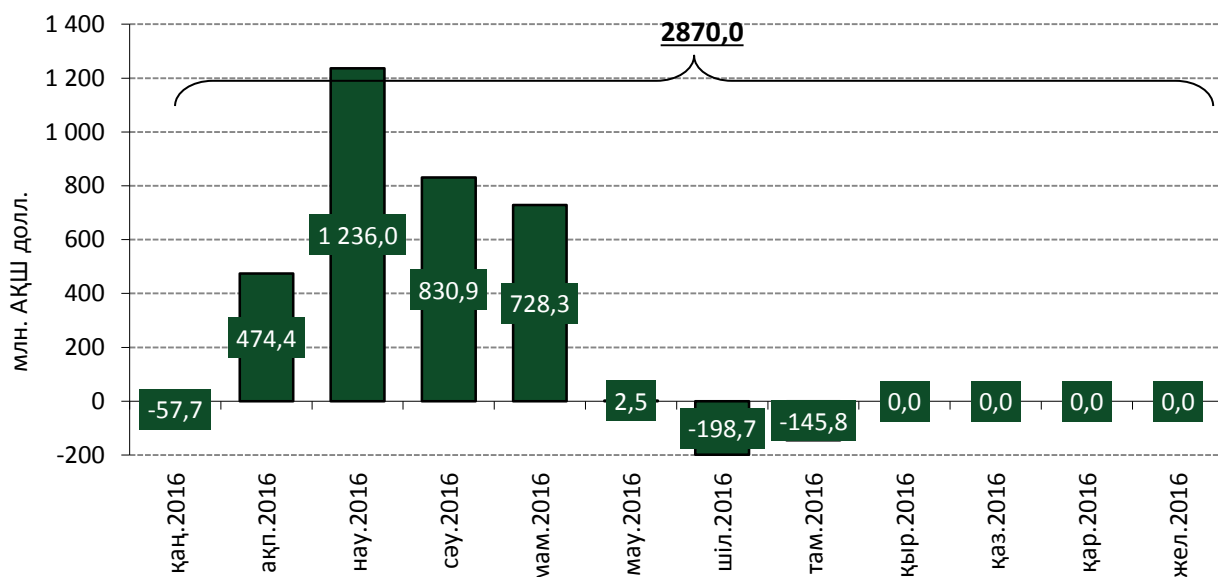
2016 жыл бойы Ұлттық Банк теңгенің еркін өзгермелі айырбастау бағамының режимін ұстап тұрды. Іргелі сыртқы және ішкі факторлардың әсеріне байланысты теңгенің бағамы бір АҚШ доллары үшін 327,66 – 383,91 теңге ауқымында ауытқыды. Бұл ретте мұнай бағасының бір баррель үшін 27 долларға дейін төмендеуіне байланысты теңге бағамының ең көп құбылмалылығы 2016 жылдың басында байқалды. 2016 жылдың соңында биржалық бағам бір жылда 2,0%-ға нығайып, бір доллар үшін 333,29 теңге болды.

Қазақстан қор биржасында KZT/USD валюталық жұбы бойынша биржалық операциялар көлемі 2015 жылмен салыстырғанда 2016 жылы 45,6%-ға төмендеп, 30,4 млрд. АҚШ долларын құрады. Биржадан тыс валюта нарығында KZT/USD валюталық жұбы бойынша операциялар көлемі 72,5 млрд. АҚШ доллары болды. Тұтастай алғанда ішкі валюта нарығында KZT/USD валюталық жұбы бойынша операциялар көлемі 102,9 млрд. АҚШ долл. болды.

Ұлттық Банктің 2016 жылғы қаңтар – тамыз аралығындағы кезеңде валюта нарығына қатысуы халықтың валюталық басымдықтарының ауысуына және ұлттық валютадағы құралдардың тартымдылығының өсуіне байланысты болды. Іргелі факторлардың әсерін көрсетпейтін бағамның күрт ауытқуларын шектеу үшін Ұлттық Банк шетел валютасын сатып

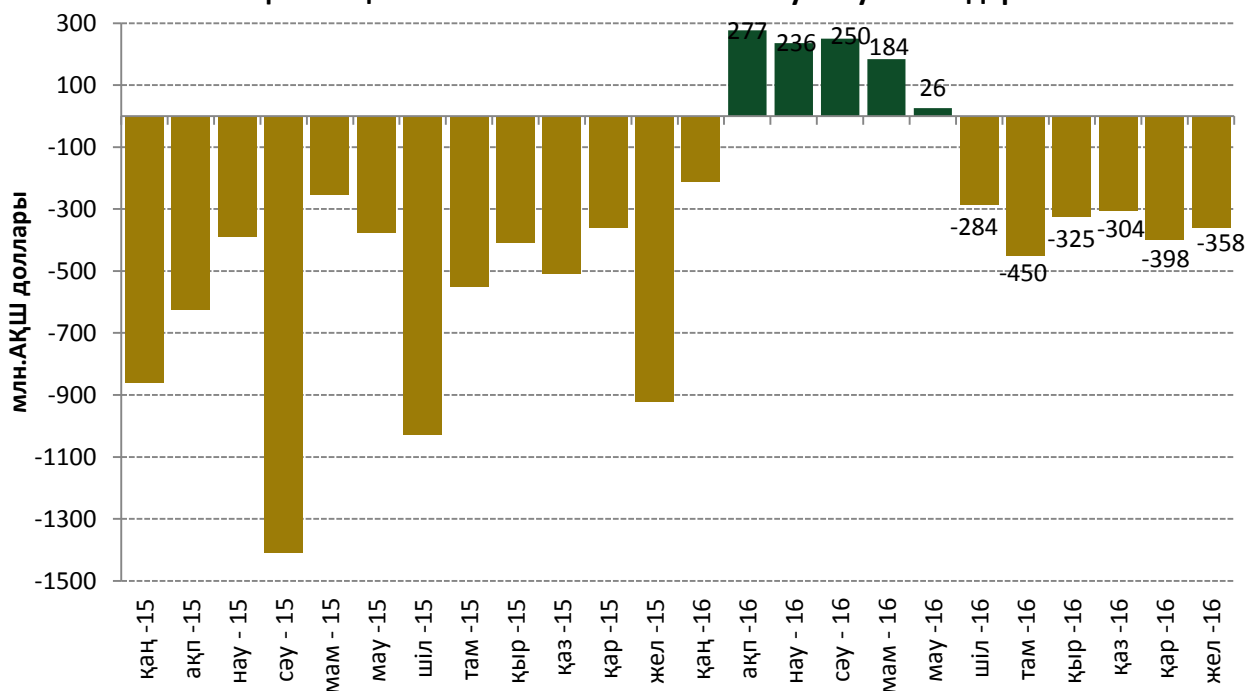
алушының рөлінде болды. Көрсетілген кезеңде Ұлттық Банктің АҚШ долларын нетто-сатып алу бойынша өктемдігінің көлемі 2,9 млрд. АҚШ доллары болды. Ішкі нарықтағы ахуалды тұрақтандыру, теңге бағамына қатысты теріс күтулерді төмендету Ұлттық Банкке қатарынан төрт ай бойы, 2016 жылғы қыркүйектен бастап, валюта нарығына қатыспауға мүмкіндік берді. Сондықтан шетел валютасына сұраныс пен ұсыныстың көлеміне нарықтық факторлардың іс-әрекеті нәтижесінде қалыптасқан Ұлттық Банктің айырбастау бағамының іргелі үрдісіне ықпалы нөлге тең болды.

ҚРҰБ-ның ішкі валюта нарығындағы өктемдігі (нетто)

Қолма-қол шетел валютасын сатып алу-сату көлемі де 2016 жылы едәуір төмендеді. 2016 жылы халықтың АҚШ долларын нетто-сатып алуы 1,4 млрд. АҚШ долл. болды, бұл 2015 жылғы көлемнен 5,7 есе төмен. Бұл деңгей 2001 жылдан басталған барлық байқаулардың ішіндегі ең аз жылдық мән болып табылады. Қолма-қол АҚШ долларына сұраныс сақталып отыр, алайда ол біршама төмендеді.

Қолма-қол шетел валютасын сатып алу-сату көлемдері

5. 2016 жылғы мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2016 жылдың соңындағы жағдай бойынша айналыстағы Қаржы министрлігінің мемлекеттік бағалы қағаздарының және Ұлттық Банктің қысқамерзімді ноттарының көлемі 7 963,9 млрд. теңгені құрады.

2016 жылы Қаржы министрлігі 180,0 млрд. теңге сомаға мемлекеттік бағалы қағаздардың жалғыз шығарылымын – 7 жылдық МЕУЖКАМ (жинақ қазынашылық міндеттемелер, кірістілігі – инфляция деңгейі +0,1%) өткізді. Нәтижесінде 2016 жылы Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі 2015 жылмен салыстырғанда 5 445,3 млрд. теңгеге дейін 1,7%-ға төмендеді.

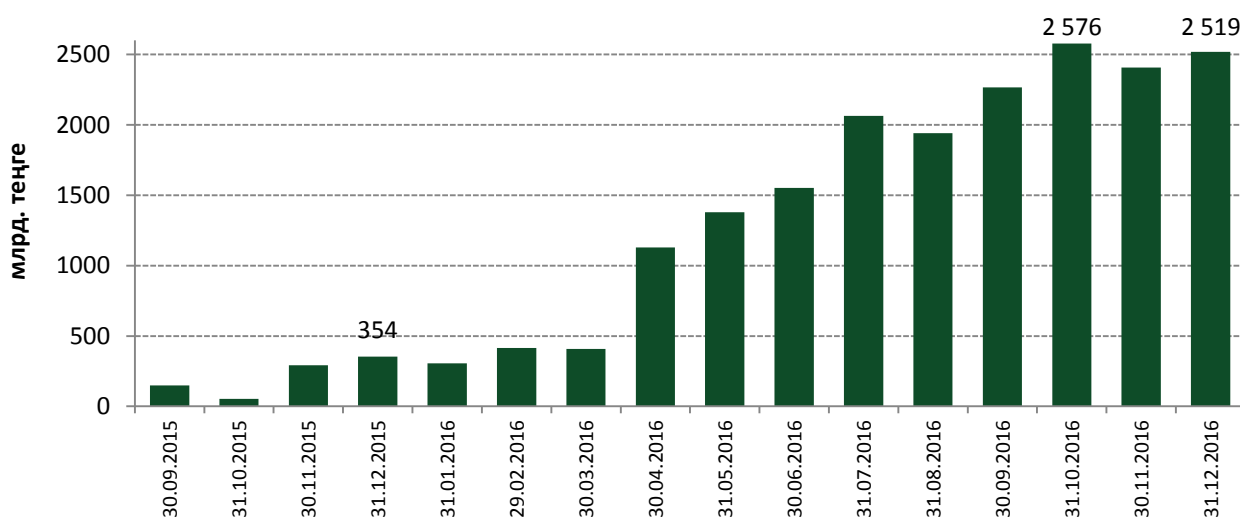
Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқамерзімді ноттары. 2016 жылы қысқамерзімді ноттар артық өтімділікті сіңіріп алу бойынша пәрменді құрал ретінде, сондай-ақ кірістілік қисығын құру мақсатында кеңінен пайдаланыла бастады. Бір жыл ішінде айналыс мерзімінің ұзаруымен қатар оларды орналастыру көлемі ұлғайды.

2016 жылы қысқамерзімді ноттар эмиссиясының көлемі 41 287,1 млрд. теңге болды. Бұл ретте 262 аукцион өткізілді, оның ішінде 7 күндік ноттарды орналастыру бойынша 33 399,3 млрд. теңге сомада 187 аукцион, 1 айлық ноттарды орналастыру бойынша 5 892,0 млрд. теңге сомада 55 аукцион, 3 айлық ноттарды орналастыру бойынша 1 100,1 млн. теңге сомада 9 аукцион, 6 айлық ноттарды орналастыру бойынша 702,9 млн. теңге сомада 7 аукцион және 1 жылдық ноттарды орналастыру бойынша 192,7 млн. теңге сомада 4 аукцион өткізілді.

Орналастырылған 7 күндік ноттар бойынша тиімді кірістілік 13,55%, 1 айлық ноттар бойынша – 13,84%, 3 айлық ноттар бойынша – 12,91%, 6 айлық бойынша – 12,45%, 1 жылдық бойынша – 11,47% болды. 2016 жылғы желтоқсанның соңында айналыстағы ноттар көлемі 2015 жылғы желтоқсанның соңымен салыстырғанда 7 есе өсті және 2 518,7 млрд. теңгені құрады.

Нәтижесінде бағалы қағаздар нарығы жанданды, Ұлттық Банктің ноттарына деген сұраныс резиденттер, сондай-ақ бейрезиденттер тарапынан байқалды. Бұл құралдарға деген сұраныс ұсыныстан асады.

2015-2016 жылдардағы Ұлттық Банктің айналыстағы қысқамерзімді ноттарының серпіні

2016 жылғы қараша-желтоқсанда Ұлттық Банк кірістіліктің тәуекелсіз қисығын құру (оның ортамерзімді сегментін құру) бойынша жұмысты жалғастыру шеңберінде мемлекеттік бағалы қағаздардың меншікті портфелінен Қаржы министрлігінің мемлекеттік қазынашылық міндеттемелерін сату бойынша мамандандырылған сауда-саттықты жүргізді. Қаржы

министрлігінің 2-жылдық қазынашылық облигацияларын орналастыру бойынша соңғы аукционның кірістілігі 10,4% (21 қараша), 3-жылдық – 9,9% (29 қараша), 4-жылдық – 9,1% (8 желтоқсан), 5-жылдық – 9,3% (20 желтоқсанда) болды.

6. 2016 жылғы депозит нарығы

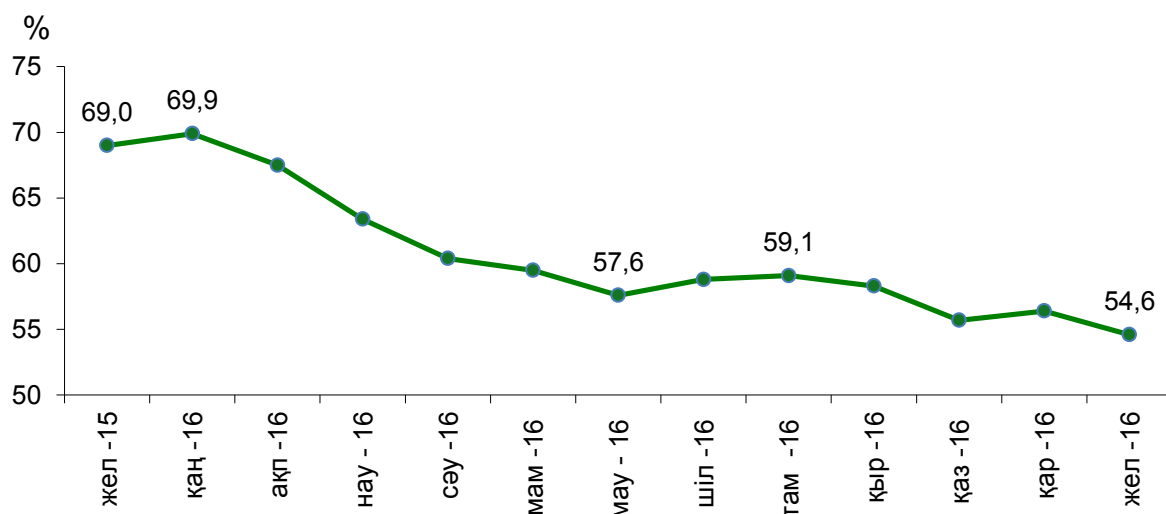
Резиденттердің депозиттік ұйымдардағы депозиттерінің көлемі 2016 жылы 18 163,8 млрд. теңгеге дейін 13,7%-ға ұлғайды. Заңды тұлғалардың депозиттері 10 326,7 млрд. теңгеге дейін 12,5%-ға өсті, жеке тұлғалардікі – 7 837,1 млрд. теңгеге дейін 15,4%-ға ұлғайды.

Ұлттық валютадағы депозиттер бір жылда 8 238,3 млрд. теңгеге дейін 66,4%-ға ұлғайды, шетел валютасында – 9 925,5 млрд. теңгеге дейін 9,9%-ға төмендеді. Теңгемен депозиттердің үлес салмағы 2015 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 2016 жылғы желтоқсанда 31,0%-дан 45,4%-ға дейін көтерілді.

2016 жылдың қорытындысы бойынша екінші деңгейдегі банктердегі депозиттердің долларлану деңгейі (депозиттердің жалпы көлеміндегі шетел валютасымен депозиттердің үлесі) 2016 жылғы қаңтардағы ең жоғары 69,9% мәнінен төмендеп, 54,6% болды (1-график).

1-график

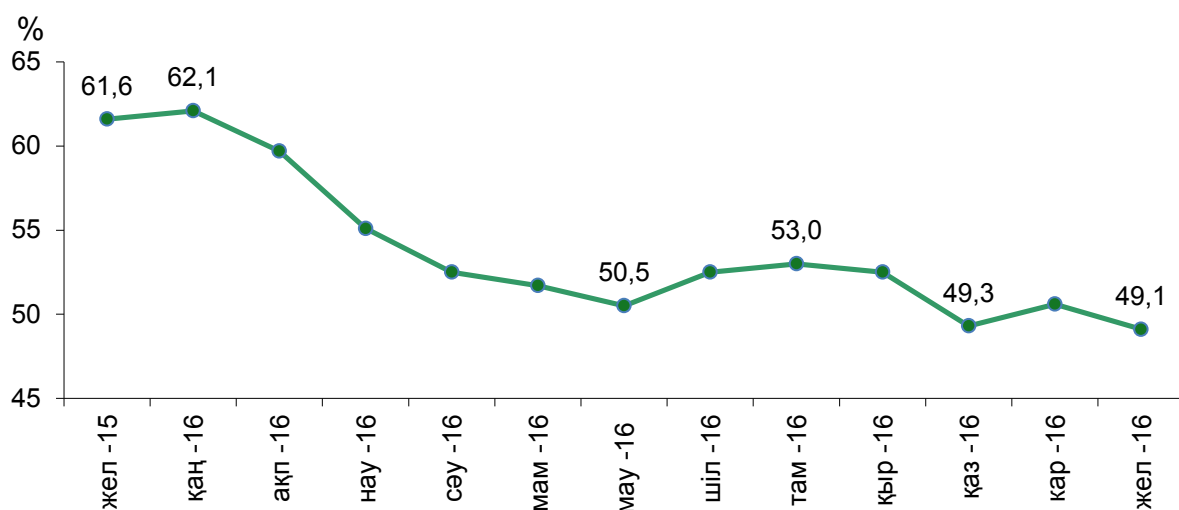
Шетел валютасымен депозиттердің үлесі

Осы кезеңде заңды тұлғалар депозиттерінің құрылымында шетел валютасымен депозиттердің үлесі 62%-дан 49%-ға дейін төмендеді (2-график).

2-график

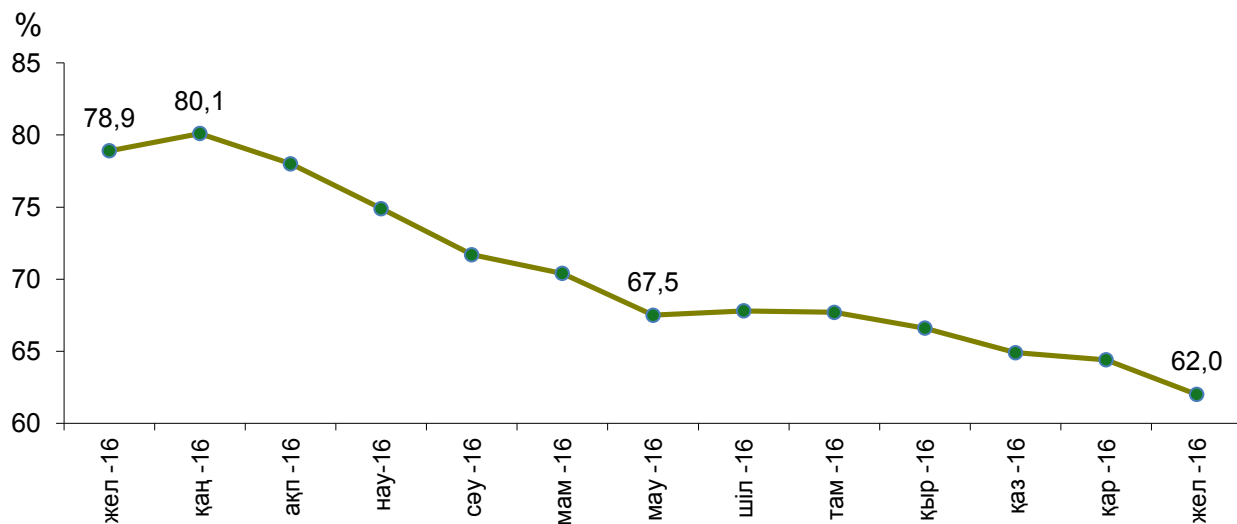
Заңды тұлғалардың шетел валютасымен депозиттерінің үлесі

Жеке тұлғалар депозиттерінің құрылымында шетел валютасымен депозиттердің үлесі 80%-дан 62%-ға дейін төмендеді (3-график).

3-график

Жеке тұлғалардың шетел валютасымен депозиттерінің үлесі

2016 жылғы желтоқсанда банктік емес заңды тұлғалардың теңгемен мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 10,5% (2015 жылғы желтоқсанда – 20,1%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 12,2% (8,5%) болды.

7. 2016 жылғы кредит нарығы

Банктердің экономиканы кредиттеуінің жалпы көлемі 2016 жылы 1,5%-ға артып, 12 859,1 млрд. теңгені құрады.

Кредиттеу өндеу өнеркәсібінде (12 айда 227,7 млрд. теңгеге), ауылшаруашылығында (28 млрд. теңгеге), саудада (135 млрд. теңгеге) жанданды.

Ұлттық валютамен кредиттер көлемі 8 667,0 млрд. теңгеге дейін 3,2%-ға ұлғайды, шетел валютасымен 4 192,1 млрд. теңгеге дейін 1,9%-ға төмендеді. Теңгемен кредиттердің үлес салмағы 2016 жылғы желтоқсанда 2015 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 66,3%-дан 67,4%-ға дейін ұлғайды.

2016 жылы ұзақмерзімді кредиттеу 10 525,6 млрд. теңгені құрап, 0,1%-ға, қысқамерзімді – 2 333,5 млрд. теңгеге дейін 8,2%-ға ұлғайды. Қорытындысында 2016 жылғы желтоқсанда ұзақмерзімді кредиттердің үлес салмағы 2015 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 83,0%-дан 81,9%-ға дейін төмендеді.

Заңды тұлғаларға кредиттер 2016 жылы 8 816,9 млрд. теңгені құрап, 3,6%-ға артты, жеке тұлғаларға 4 042,2 млрд. теңгеге дейін 2,9%-ға төмендеді. 2016 жылғы желтоқсанда жеке тұлғаларға кредиттердің үлес салмағы 2015 жылғы желтоқсанмен салыстырғанда 32,9%-дан 31,4%-ға дейін төмендеді.

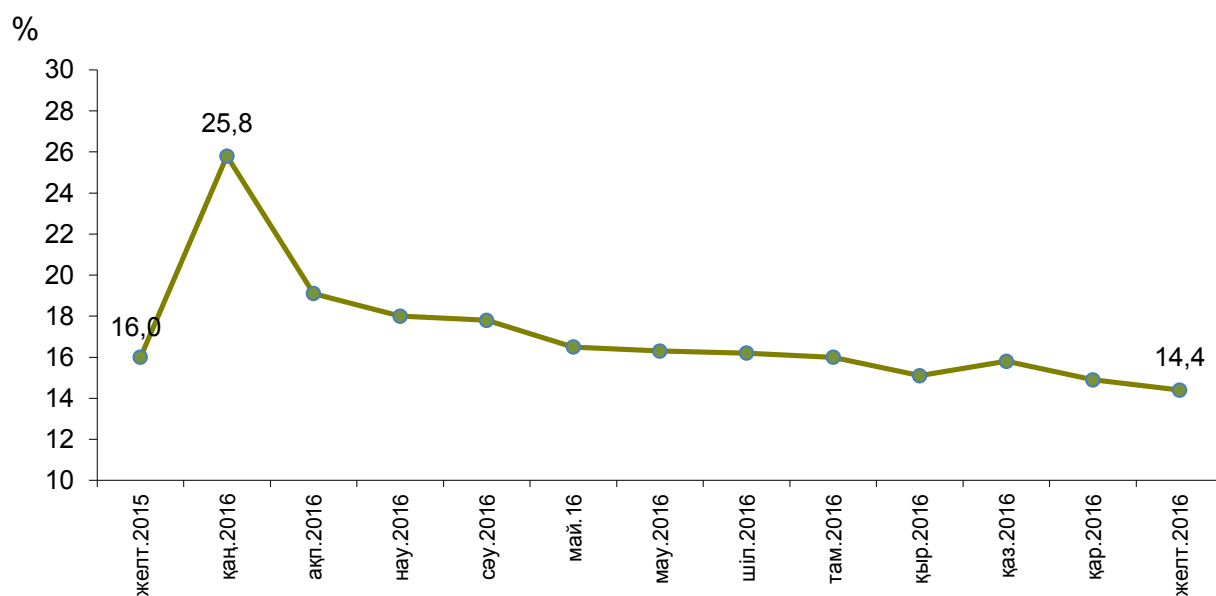
Шағын кәсіпкерлікке кредиттер 2016 жылы 1 трлн. теңгеден астам мөлшерге немесе 3,1 трлн. теңгеге дейін 50,7%-ға ұлғайды, бұл экономикадағы кредиттердің жалпы көлемінің 24,1%-ын (2015 жылғы желтоқсанда – 16,3%-ды) құрайды.

Салалық бөлуде экономикадағы банктер кредиттерінің барынша қомақты сомасы саудаға – 21,6% (2015 жылғы желтоқсанда – 20,9%), өнеркәсіпке – 14,3% (13,4%), құрылысқа – 7,4% (7,8%), ауылшаруашылығына – 5,3% (5,2%) тиесілі.

2016 жылы ұлттық валютадағы заңды тұлғалардың кредиттері бойынша мөлшерлемелердің едәуір төмендеуі – 2016 жылғы қаңтардағы ең жоғарғы мәні 25,8%-дан 2016 жылғы желтоқсандағы 14,4%-ға дейін (2015 жылғы желтоқсанда – 16%) орын алды (4-график). Мөлшерлемелердің төмендеуіне қысқамерзімді өтімділікпен ахуалды жақсарту, банктік қызметтер нарығындағы бәсекелестікті күшейту, Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесін және ішкі қорландыру құнын төмендету ықпал етті.

4-график.

Банктік емес заңды тұлғалардың кредиттері бойынша сыйақы мөлшерлемелері

2016 жылғы желтоқсанда ұлттық валютада жеке тұлғаларға берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 18,4% (2015 жылғы желтоқсанда 17,3%, 2016 жылғы шілдеде 20,1%) болды.

8. Банк секторы¹

2017 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша Қазақстан Республикасының банк секторында 34 банк жұмыс істейді. Банк секторының жиынтық активтері 2017 жылғы 1 қаңтарда 25 561,2 млрд. теңгені құрады, 2016 жылы 7,5%-ға ұлғайды.

Банк секторының жиынтық міндеттемелері бір жылда 6,7%-ға ұлғайып 22 716,3 млрд. теңгеге жетті. Екінші деңгейдегі банктердің ұлттық валютамен көрсетілген міндеттемелерінің үлесі 50,8% болды, шетел валютасымен – 49,2%. Банктердің міндеттемелері құрылымында бұрынғыдай клиенттердің салымдары басым, олардың үлесі 76,0% болды.

Банк секторының несиелік портфелі 2017 жылғы 1 қаңтарда 2016 жылдың басымен салыстырғанда 0,3%-ға азайып, 15 510,8 млрд. теңгені құрады.

Негізгі борыш және (немесе) есептелген сыйақы бойынша 90 күннен астам мерзімі өткен берешегі бар қарыздың үлесі банктердің жиынтық несиелік портфелінен 6,7%-ды (2016 жылғы 1 қаңтарда – 8,0%) құрады.

9. Сақтандыру секторы

2017 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша сақтандыру секторында 32 сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымы жұмыс істейді.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары активтерінің жиынтық көлемі 2017 жылғы 1 қаңтарда 856,5 млрд. теңге болды, ол 2016 жылғы 1 қаңтардағы осыған ұқсас көрсеткіштен 3,7%-ға артық.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары міндеттемелерінің сомасы 2016 жылы 454,2 млрд. теңгеге дейін 8,3%-ға ұлғайды.

Сақтандыру (қайта сақтандыру) ұйымдары қолданыстағы сақтандыру және қайта сақтандыру шарттары бойынша қабылданған міндеттемелерді орындауды қамтамасыз ету үшін қалыптастырған сақтандыру резервтерінің көлемі 412,3 млрд. теңге болды, ол 2016 жылғы 1 қаңтарда қалыптастырылған резервтер көлемінен 9,4%-ға артық.

10. Зейнетақы жүйесі

Салымшылардың (алушылардың) зейнетақы жинақтары 2017 жылғы 1 қаңтардағы жағдай бойынша 2016 жылы 857,0 млрд. теңгеге (14,7%) ұлғайып, 6 685,3 млрд. теңге болды.

2016 жылы зейнетақы активтерін инвестициялау кірісі 531 млрд. теңге болды.

Салымшылардың жеке зейнетақы шоттарының² саны 2017 жылғы 1 қаңтарда 9,4 млн. шот болды.

2016 жылы зейнетақы төлемдерінің жалпы сомасы 169,7 млрд. теңге болды.

БЖЗҚ-ның жиынтық инвестициялық портфелінің негізгі үлесін 2017 жылғы 1 қаңтарда Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздары және Қазақстан Республикасы эмитенттерінің корпоративтік бағалы қағаздары (инвестицияланған зейнетақы активтерінің тиісінше 44,7%-ы және 39,3%-ы) құрайды. Банктердегі салымдардың үлесіне инвестицияланған зейнетақы активтерінің 6,1%-ы тиесілі болды.

Толығырақ ақпаратты мына телефондар бойынша алуға болады:

+7 (727) 270 45 85

+7 (727) 330 24 97

e-mail: press@nationalbank.kz

www.nationalbank.kz

¹ Қаржы көрсеткіштері «Қазинвестбанк» АҚ-ты ескермей келтірілген.

² МКЗЖ және ЕЗЖ бойынша шоттарды есептемегенде зейнетақы жинақтары бар шоттар